

Rada novým děkanům: vyhrňte si rukávy a začněte problémy řešit

Tři z osmi lékařských fakult vedou od února noví děkani – 3. lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Praze profesor MUDr. Petr Widimský, DrSc., Lékařskou fakultu Masarykovy univerzity v Brně profesor MUDr. Martin Bareš, Ph.D., a Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Plzni profesor MUDr. Jindřich Fínek, Ph.D., MHA. Jejich předchůdci na postu skončili po dvou volebních obdobích, potřetí už kandidovat nemohli. Zeptali jsme se děkana 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy profesora MUDr. Aleksiho Šeda, DrSc., který loni v dubnu svoji funkci obhájil a má za sebou první rok svého druhého volebního období.

Co byste svým novým kolegům v čele lékařských fakult poradil?

Myslím si, že děkan, který nastupuje, má svoji dlouhou anamnézu na své škole. Měl by si vzpomenout, na co všechno lamentoval, co všechno se mu nezdařilo, když nebyl děkanem, a vyhrnout si rukávy a pokusit se to řešit.

Jaké problémy aktuálně nejvíce tíží lékařské fakulty? Chybějí jim peníze pro vyučující, aby mohly přijmout více mediků?

V současnosti financování medicínského školství problém je, vede se o něm diskuse. Problém má mnoho komponent a myslím si, že je třeba vzít v potaz to, že nebudeme-li mít učitele, nepochybně nebudeme mít ani možnost vzdělávat mediky. Takže se musíme zamyslet nad tím, jak budoucím učitelům atraktivnit kariéru v akademické medicíně, aby se chtěli stát učitelé, aby chtěli kultivovat medicínu, aby chápali všechny její složky, to znamená jak klinickou, tak případně vědeckou práci a pedagogickou práci, a musí to být něco, co jim bude přinášet radost a zároveň to pro ně bude mít smysl i z hlediska jejich další perspektivy.

Medicínské poznání se neustále rozšiřuje, lékařské fakulty ani nemohou všechno obsáhnout. Měly by nové profilovat obory?

To je otázka pohledu. Podklad medicínského vzdělání neustále narůstá, tak jak je

to ve všech vědních disciplínách. A právě proto potřebujeme svěží profesionály, což nesouvisí přímo s věkem, musejí to být nadšenci pro obor, a ti musejí selektovat to, co je pro jejich budoucí kolegy

Fotografie: A. Šedá

podstatné. Nemůžeme o přílišné specializaci mluvit v oblasti pregraduální medicíny, specializační příprava se odehrává v oblasti postgraduální. Pregraduální komponenta musí vést lidi k tomu, aby případně zvažovali, jaký obor jim bude konvenovat, co budou chtít dále v medicíně dělat, a zároveň aby chápali alespoň elementární slovník dalších oborů. Protože medicína vždy bude potřebovat komunikaci mezi jednotlivými obory.

Co by každá jednotlivá lékařská fakulta měla udělat, aby přilákala z nejtalentovanějších zájemců o medicínu ty nejlepší?

To je otázka složitá. Těžko lákat na něco, co by nenabízelo perspektivu. Myslím si, že studium medicíny nabízí skvělou perspektivu jak z hlediska osobního uspokojení, na druhou stranu tito profesionálové požívají rovněž velké důvěry ve společnosti. Takže myslím si, že z hlediska toho, co medikům nabízíme v „ideové rovině“, to je jistě v pořádku. Ale my jim musíme nabídnout i jasnou cestu, jak svého budoucího úspěchu budou dosahovat. Musíme jim nabídnout dobré studijní programy, musíme si také dobře vybrat, protože ne každý, kdo se na medicínu hlásí, je ideálním talentem, jako ne

každý je ideální pro cokoli jiného. Musíme jim tedy kromě selekce umožnit už během studia medicíny, aby sami poznávali, k čemu se budou hodit. A musíme je povzbuzovat i tím, že si nebudeme jenom stěžovat, ale na svých vlastních příkladech jako učitelé budeme ukazovat, že k úspěchu je kromě profesního mistrovství třeba i spousta energie, vůle a správný poměr racionality a furiantství. Ale to nakonec platí i pro jiná povolání. **nam**

První klonování primátů

Biologové v Šanghaji slaví úspěch: podařilo se jim poprvé v historii naklonovat primáta, a to opici makaka (*Macaca fascicularis*). Použili při tom podobnou techniku, jakou byla naklonována populární ovečka Dolly a následně asi dva tucty dalších živočichů, nikdy však primátů. Vědci od svého objevu očekávají, že tak bude snadnější simulovat zvířecí modely lidských nemocí, a to včetně mozkových poruch i Parkinsonovy choroby.

Ilustrace: foto Shutterstock.com

Použitá technika boří bariéry ke klonování člověka. To však není záměrem vědců, ti chtějí jen klonovat primáty, aby mohli zkoumat lidská onemocnění.

Technika klonování spočívá jako u prvních úspěšných animálních modelů v injekci genetického materiálu do oocyty, z něhož byl odstraněn původní genom. Inovace spočívá v chemické úpravě DNA a v jejím vpravení do specializovaných embryonálních buněk.

Tento postup vedl k získání 109 klonovaných embryí, z nichž byly tři čtvrtiny implantovány do děloh samic. To vedlo k šesti graviditám a k narození dvou identických makaků.

Při dosavadních výzkumech byla genetická variabilita zvířecích mode-

lů překážkou hodnocení preklinických studií a porovnání léčebné a placebové skupiny, hodnotí význam čínských vědců kalifornský neurobiolog La Jolla.

Předpokládá se, že mozek klonovaných primátů bude nejlepším modelem pro výzkum lidských duševních poruch a degenerativních onemocnění, například Parkinsonovy choroby.

Neurobiologové se domnívají, že úpravou genů embryí opic při klonování primátů bude možné dobře studovat lidská onemocnění CNS. Je nutné však vzít v úvahu, že všechny buňky nelze podrobít genetické modifikaci.

Znepokojivou otázkou zůstává, zda tohoto výzkumu nezneužijí komerční kliniky reprodukční medicíny.

Zdroje: Cyranoski D. Nature. 2018;553(7689):387–388. Liu, Z. et al. Cell. 2018. doi:10.1016/j.cell.2018.01.020

FÓRUM

POKRAČOVÁNÍ ZE STRANY A2

4. Potěšilo by mne, kdyby se talentovaní maturanti rozhodli pro medicínu. Oni jsou ale chytří a brzy již na gymnáziích poznají, že v jiných oborech činnosti se užijí lépe, snadněji a s menším časovým zatížením. A to je pro dnešní mladou generaci důležité, zachovat si volný čas a vysokou kvalitu života. A proč naše fakulta? Je dle mých studentů přívětivá, přátelská, komunikativní a není neosobní.

Prof. MUDr. Martin Bareš, Ph.D., děkan Lékařské fakulty Masarykovy univerzity, Brno

1. Své záměry a plány, se kterými jsem do čela Lékařské fakulty Masarykovy univerzity kandidoval, jsem zpracoval v programovém záměru, který má přes dvacet stran textu. V něm jsem podrobně popsal hlavní cíle a úkoly a nastínil, kde a jakým způsobem budu usilovat o změnu.

Půjde o změny v několika hlavních oblastech: v podmínkách přijímacího řízení, kdy chci posílit znalosti angličtiny, ve formě a metodách výuky, v oblasti vědy a výzkumu, v oblasti vnějších vztahů a prezentace fakulty či v problematice internacionalizace. Chci se dále zaměřit na personální politiku, daleko více se věnovat studentským záležitostem a aktivní komunikaci se studenty a dalšímu vylepšování fakultní infrastruktury. Další dů-

ležitou součástí mého programu je oblast hospodaření fakulty a problém financování lékařských fakult obecně i související legislativa. To jsou v souhrnu hlavní oblasti, na které se zaměřím. A rozhodně platí, že některé věci se dají změnit poměrně rychle, jiné se projeví až s delším časovým odstupem.

Za důležitou podmínku úspěšné realizace pozitivních změn nicméně považuji otevřenou komunikaci a dobrou spolupráci v rámci celé fakulty. Musí jít o týmovou práci nejen všech členů nového vedení, ale také všech akademických i neakademických pracovníků – i studentů. Protože nám jde především o to, aby naše fakulta vychovávala odborně zdatné absolventy a kvalitně je připravovala na jejich budoucí lékařské a zdravotnické povolání.

2. Především bych rád zopakoval to, co říkám již dlouho a s čím jsem také kandidoval do čela Lékařské fakulty Masarykovy univerzity. Tedy že jedním z hlavních úkolů děkana je pečovat o důstojné, přátelské a motivující prostředí pro všechny zaměstnance a studenty. Roli děkana chápu na prvním místě jako službu celé akademické obci; chci spolupracovat se všemi akademiky, zaměstnanci a studenty a usilovat o maximální možný konsensus.

Na fakultu nahlížím především jako na společenství, jako na jeden velký tým,

kdy posláním děkana je spojovat lidi, motivovat je a pečovat o dobrou atmosféru – a tím napomáhat rozvíjení intelektuálního a tvůrčího potenciálu celé fakulty.

Budu klást velký důraz na dobrou komunikaci, na otevřenou výměnu názorů a na osobní přístup. A budu hledat i nové způsoby, jak do naší společné práce na správu a zlepšování fakulty zapojit co nejvíce členů akademické obce, zaměstnanců a studentů. Protože jak už kdysi řekl patron naší univerzity T. G. Masaryk, svět se udržuje jen prací, a to prací drobnou a stálou.

3. Určitě je pravda, že nárůst poznatků a informací v medicíně je velmi dramatický, takže vzdělávání budoucích lékařů představuje komplexní a náročný proces, který si žádá mezioborovou a multioborovou spolupráci. Samozřejmě stále platí, že studenti musejí získat dobré teoretické a praktické základy medicíny – a na těch pak mohou dál stavět.

Co je pro nás trochu nové, je situace, kdy fakulta musí studenty učit nejen novým vědomostem, ale vzhledem k objemu nových poznatků a jejich často protichůdným závěrům je zároveň musí naučit tyto poznatky racionálně zhodnotit. Což předpokládá i dobré porozumění analýze a syntéze vědeckých dat, statistickým metodám a podobně.

Kromě toho bude ve výuce nutné stále více brát ohled na rozvoj personalizované medicíny, genetiky, biologie, rozvoje digitalizace medicíny, což s sebou nese kvalitativně zcela jiné nároky nejen na studenty, ale také na učitele a na infrastrukturu fakulty.

4. Rád bych předeslal, že Lékařská fakulta Masarykovy univerzity se chce zaměřovat na velmi nadané a motivované studenty středních škol. Proto nyní uvažujeme nejen o tom, jak v rámci přijímacího řízení vybrat ty nejlepší z nich, ale také jak naši fakultu aktivně propagovat na středních školách mezi talentovanými studenty.

Pokud jde o naši školu, Brno již řadu let patří mezi nejvýznamnější univerzitní centra ve střední Evropě. A naše fakulta se může pochlubit nejen dlouhou historií – v příštím roce oslavíme 100. výročí založení, ale dnes patří k nejdynamičtěji se rozvíjejícím lékařským fakultám, a to nejen ve střední Evropě.

Lékařská fakulta sídlí v nových prostorách Univerzitního kampusu Masarykovy univerzity v Brně-Bohunicích, který svým rozsahem a vybavením patří k evropské i světové špičce. A výuku nabízíme nejen v prostorách kampusu, ale také na klinikách fakultních nemocnic, kde se studenti mohou seznámit s nejmodernějšími operačními a léčebnými

postupy – celkem je součástí naší fakulty 76 ústavů, kateder a klinik.

Již brzy také začne v prostorách kampusu výstavba Komplexního simulacího centra za téměř 900 milionů korun, které posune výuku budoucích lékařů na zcela novou úroveň. Simulační centrum bude vlastně jakousi cvičnou nemocnicí, kde si naši studenti budou moci zkoušet běžné i velmi složité úkony a zákroky, přičemž pacienti zde budou představovat figuríny a virtuální počítačové roboty. Centrum bude napodobovat reálné nemocniční prostředí, včetně heliportu, plně vybavené makety sanitního vozu, vyšetřoven, operačních sálů, JIP, stomatologické ordinace či nemocničních pokojů. Půjde o vůbec první zařízení tohoto druhu v České republice, které dá výuce medicíny na naší fakultě zcela nový rozměr a novou kvalitu.

Rád bych tedy pozval všechny šikovné a motivované středoškolačky s vážným zájmem o studium medicíny k tomu, aby se přihlásili na naši fakultu. A nastoupí-li u nás ke studiu, pak jim jako děkan mohu slíbit, že budu dělat všechno pro to, aby již brzy mohli říci, že to bylo klíčové rozhodnutí jejich profesního života a že naše fakulta byla skvělá volba.